

Verslag van het overleg van de Burenraad DuPont en Chemours

11 juli 2023

Aanwezig namens de Burenraad: Jeroen Bezemer, Dick Naafs, Bianca van Rooij en voorzitter Bert Kandel

Ondersteuning Burenraad: Ap van der Pijl en Eveline aan de Wiel (verslag)

Aanwezig namens de bedrijven: An Lemaire (Site Leader Chemours), Marc Reijmers (manager Milieu, Gezondheid, Veiligheid en Duurzaamheid Chemours), Frenk Hulsebosch (Business Senior Director Chemours), Dries Maebe (Senior Government Affairs Manager Chemours), Harmen Geers (communicatie Chemours), Anne Sophie Ouwenbroek (communicatie Chemours), René de Jonge (Plant Manager DuPont), Willem Buitelaar (communicatie DuPont) en Roelant Rosman (manager Gezondheid, Milieu, Veiligheid en Kwaliteit DuPont)

Afwezig: Jans Sieben (Burenraad)

Opening

Marc opent het overleg en heet iedereen welkom.

Bert brengt de spelregels in herinnering voor dit overleg, zoals vooraf besproken. Dit overleg gaat nadrukkelijk niet over de inhoud van de brief die de Burenraad heeft geschreven aan de directie van Chemours, maar wel over procedures en de onderlinge relatie. Van dit overleg wordt een verslag gemaakt dat na goedkeuring gedeeld zal worden.

Marc geeft aan dat de directie van Chemours verrast werd door de brief van de Burenraad, die op datzelfde moment gedeeld is met de media. In de geest van het protocol en de jarenlange samenwerking had Marc verwacht dat de Burenraad eerst contact zou hebben opgenomen. De bedrijven en de Burenraad werken al zes jaar samen. Dan bouw je samen iets op. Marc probeert te begrijpen waarom de Burenraad de telefoon niet heeft gepakt. Wat waren de overwegingen om de brief direct wereldkundig te maken?

Bert verwijst naar het protocol van de Burenraad. Het is gebruikelijk om de aankondiging van een openbare vergadering te delen. In de vergadering van december vorig jaar is bovendien de wens besproken om de aankondiging breder te delen. Dit is dus ook gebeurd, op hetzelfde moment als de brief. In de brief heeft de Burenraad zijn standpunt verwoord. De uitzending van Zembla en de reactie daarop van Chemours hebben tot veel emoties geleid bij de Burenraad. Het algemene gevoel was: waar zitten wij hier nog voor? Chemours heeft twee weken de tijd gehad om te reageren op de vragen van Zembla. Opnieuw is de Burenraad niet op de hoogte gebracht of gevraagd mee te denken. Dit was de tweede keer, want ook bij de open brief in het AD eind vorig jaar was de Burenraad niet betrokken.

Dick vult aan dat hij geschokt was na de Zembla-uitzending en de reactie daarop van Chemours. In het vooroverleg heeft de Burenraad gezegd: wij nemen onze verantwoordelijkheid om duidelijk te maken dat de directie ons inziens niet goed omgaat met het informeren van omwonenden. Dick vraagt zich af: wat doe ik nog in de Burenraad? Hij had tot voor kort het idee samen iets te kunnen bereiken. Nu heerst het gevoel: zo gaan we niet met elkaar om.

Bert licht toe dat tijdens het vooroverleg is overwogen om de brief aan de directie van Chemours eerst te bespreken met An. Maar er speelden veel emoties. Bovendien zou de inhoud van de brief niet gewijzigd zijn als de brief vooraf zou zijn besproken.

Willem merkt op dat er dan gelegenheid was geweest om erover te praten en op voorhand te

luisteren naar elkaars standpunt.

Bert is van mening dat de openbare overlegvergadering hiervoor bedoeld is. De Burenraad wil niet achter gesloten deuren vergaderen, maar in alle openheid. Bovendien waren mensen benieuwd naar het standpunt van de Burenraad. De onafhankelijkheid van de Burenraad is ook in het geding. Daarnaast is het gebruikelijk voor de Burenraad om voorafgaand aan een overlegvergadering vragen voor te leggen, zodat de bedrijven zich hierop kunnen voorbereiden.

Dick vraagt naar de overwegingen van Chemours om de Burenraad niet in te lichten over de vragen van Zembla. De bedrijven gaan uiteindelijk over hun eigen woorden, maar dan had de Burenraad in elk geval mee kunnen denken. Die mogelijkheid is er nu niet geweest. Wat waren de beweegredenen van Chemours om de Burenraad hier niet bij te betrekken?

An licht toe dat Chemours vooraf vragen had gekregen van Zembla, maar de uitzending zelf pas op donderdagavond heeft kunnen zien, toen de uitzending op televisie werd uitgezonden.

Anne Sophie vult aan dat de intentie er wezenlijk is geweest om de Burenraad te informeren over het feit dat er een Zembla-uitzending op komst was. Anne Sophie heeft geprobeerd om telefonisch contact te leggen met Bert, maar die was vanwege vakantie niet bereikbaar. Anne Sophie heeft op zijn voicemail een bericht ingesproken om de Zembla-uitzending aan te kondigen.

Bianca heeft het gevoel dat de Burenraad nu op het matje wordt geroepen. Ze heeft de werkafspraken bekeken en vraagt zich af waar de Burenraad de fout in zou zijn gegaan.

Marc benadrukt dat het niet de intentie is geweest om de Burenraad op het matje te roepen. Dit overleg is bedoeld om de emoties van beide kanten te delen en te bespreken: wat is er gebeurd en wat kunnen we hiervan leren? Wat is er nodig om op een goede manier samen verder te gaan?

Bert wijst op de moeizame zoektocht naar nieuwe leden. De Burenraad heeft altijd gezegd geen applausmachine te zijn en ook geen actievoerder. De Burenraad houdt de bedrijven een spiegel voor. De vraag is: moet dit een rode spiegel zijn of een reële? Moeten we spinnen of ook af en toe krabben?

An benadrukt dat het voor haar persoonlijk veel verschil had gemaakt als de Burenraad haar voorafgaand aan de brief zou hebben gebeld. Ze ziet dit enigszins als een vertrouwensbreuk. Het gaat om de manier waarop je met elkaar omgaat. An neemt de Burenraad mee in hoe zij de afgelopen tijd heeft beleefd. De Zembla-uitzending bevat volgens de directie geen nieuwe informatie, maar enkel oude aantijgingen. De uitzending heeft ook bij de medewerkers veel teweeggebracht. Daar is het bedrijf heel druk mee geweest. Daarnaast vroeg ook de hoorzitting in de Tweede Kamer de nodige voorbereiding. An heeft er niet meteen aan gedacht om de Burenraad te bellen. Misschien is hier te weinig aandacht aan besteed. Maar An dacht wel: we hebben een overlegvergadering gepland op 11 juli, dus dan treffen we elkaar en gaan we het er samen over hebben. Inhoudelijk heeft An zich gestoord aan de opmerking in de brief dat de Burenraad op voorhand geen reden had om te twijfelen aan Zembla. An is van mening dat de Burenraad dit ter sprake had kunnen brengen. Dat is niet gebeurd. Ze betreurt dit. Dit is niet hoe An in de samenwerking met de Burenraad stond en staat. An is nog altijd van plan om samen met omwonenden naar de toekomst toe een oplossing te vinden voor de zorgen.

Bianca is van mening dat de Burenraad met de brief haar maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft genomen.

Harmen wijst op het feit dat de brief van de Burenraad aan de directie van Chemours was gericht,

maar op hetzelfde moment breed is gedeeld met de pers. Dat is een wezenlijk verschil met de reactie van Chemours op de vragen van Zembla, want die beantwoording was enkel gericht aan Zembla.

Harmen wijst op de zogenaamde onthulling van Zembla na de uitzending over PFAS-vervuiling in de omgeving, waarbij deskundigen zich uitlieten over metingen van het oppervlaktewater door waterschap Rivierenland. Zembla heeft toen de vraag aan Chemours voorgelegd waarom deze informatie niet naar buiten is gebracht. Hierop heeft Chemours geantwoord dat het waterschap eigenaar is van de gegevens, deze al jaren toont op zijn website en naar aanleiding van de metingen openbare adviezen heeft gepubliceerd. Harmen brengt in herinnering dat de metingen meermaals zijn besproken met de Burenraad. Bovendien is Marc samen met Dick op bezoek geweest bij het waterschap om hierover te praten. Harmen is van mening dat Zembla zelf brandjes creëert, om vervolgens hard 'brand' te kunnen roepen. Ook vorig jaar kreeg Chemours te maken met Zembla, waarbij het programma onjuiste conclusies bracht over het moedermelkonderzoek die tot veel onrust hebben geleid, ondanks dat deze werden weerlegd door de Vrije Universiteit. Ook al zou Chemours zijn ingegaan op alle vragen, dan had Chemours er op basis van de eerdere ervaringen geen enkel vertrouwen in gehad dat daar op een integere manier mee zou zijn omgegaan.

Ap vraagt waarom Chemours er dan niet voor heeft gekozen om de uitleg op de eigen kanalen te publiceren.

Bert vraagt aanvullend waarom Chemours niet specifiek is ingegaan op de gestelde vragen, in plaats van enkel aan te geven dat beweringen gebaseerd zijn op oude of weerlegde aantijgingen.

Marc antwoordt dat de vragen van Zembla suggestief waren. In de uitzending heeft Zembla oude informatie op een handige manier gebracht, om een bepaald beeld te creëren. Het programma heeft specialisten geraadpleegd die zeiden: 'als het waar is, dan vinden wij dit en dit'. Dat zet een bepaalde toon. Marc herinnert aan het moedermelkonderzoek, waarbij sprake was van een vergelijkbare aanpak en toonzetting door Zembla. De uitleg van Marc kwam toen niet bij de Burenraad binnen.

Jeroen is van mening dat het juist dan slim zou zijn om er feiten tegenover te zetten. Weerleg de onjuistheden in plaats van te stellen dat het schandaaljournalistiek is.

Dick heeft de redactie van Zembla gevraagd om inzage in de context van de uitzending, om zelf een oordeel te kunnen vormen over de stukken die tijdens de uitzending zijn ingebracht. Hierop heeft Dick nog geen reactie ontvangen.

Marc merkt op dat Dick hiermee de spijker op de kop slaat. Ook voor Chemours is het lastig om te reageren zonder context. Marc constateert dat de emoties aan beide kanten van de tafel hoog zijn opgelopen. Dit was ook het geval na de vorige uitzending van Zembla. Wat is er nodig om te leren van deze ervaring en hier in het vervolg op een andere manier mee om te gaan?

Anne Sophie vult aan dat de emoties na de uitzending al snel voelbaar waren, ook bij de medewerkers. Dat was een gegeven. De directies zijn erbij gebaat om over dat gegeven het gesprek te kunnen voeren met de Burenraad. Hoe kunnen we met elkaar de brug slaan naar omwonenden en deze storm doorstaan?

Harmen merkt op dat bij de directies twijfel is ontstaan aan de Burenraad als onafhankelijk platform. De Burenraad zegt geen applausmachine te zijn en ook geen activist, maar deze brief kwam volgens Harmen activistisch over.

Bert licht toe dat de brief ook was bedoeld als wake-up-call, omdat de Burenraad zich niet kan vinden in de communicatiestrategie van Chemours waarbij Zembla schandaaljournalistiek is genoemd,

zonder inhoudelijk in te gaan op de gestelde vragen. Waarom is er dan niet voor gekozen om een klacht in te dienen bij de Raad voor de Journalistiek?

Harmen antwoordt dat Zembla de Raad voor de Journalistiek niet meer erkent nadat zij door de Raad voor de Journalistiek op de vingers waren getikt. Het enige alternatief is om naar de rechter te stappen.

Ap is van mening dat de onrust en emoties in de samenleving nog veel relevanter zijn dan enkel de berichtgeving van Zembla. Zembla is misschien een lont in het kruitvat, maar er zijn allerlei andere media en ook politici die hierop aanhaken. Er heerst een explosief gevoel in de samenleving.

Jeroen vult aan dat omwonenden nu zeggen: Chemours liegt. En Chemours zegt alleen: dat is niet waar.

An merkt op dat het uiteindelijk om vertrouwen gaat. Wie geloof ik over wat er dertig jaar geleden gebeurd is? An gelooft de inspecties en het Openbaar Ministerie. Die hebben dit allemaal uitgebreid onderzocht.

Harmen verwijst naar het statement van Chemours: veel van de beweringen zijn gebaseerd op oude, uit hun context gehaalde en ontkrachte aantijgingen.

Bert merkt op dat de uitzending voor de leden van de Burenraad wel degelijk nieuwe informatie bevatte. Als de beweringen zijn gebaseerd op aantijgingen die al zijn weerlegd, weerleg ze dan nog een keer. Maar dat is nu niet gebeurd.

Harmen stelt de openbare overlegvergadering van 18 juli 2023 aan de orde. De bedrijven willen erop kunnen vertrouwen dat de Burenraad deze vergadering ingaat als onafhankelijk platform.

Anne Sophie vult aan dat de bedrijven en de Burenraad als het goed is hetzelfde doel voor ogen hebben: hoe zorgen we voor de dialoog tussen bedrijven en omwonenden? Hoe kunnen we de brug slaan? Anne Sophie begrijpt dat de Burenraad inhoudelijke vragen heeft naar aanleiding van de Zembla-uitzending, maar ze zou ook graag zien dat de Burenraad meedenkt over de vraag: hoe gaan we ervoor zorgen dat de snelkookpan iets minder gaat koken? Hoe kunnen de bedrijven omgaan met de emoties in de samenleving? Anne Sophie stelt de samenwerking aan de orde. Wat mogen de Burenraad en de directies van elkaar verwachten? Hoe kunnen we een open dialoog voeren?

Dick begrijpt uit de toelichting dat bij An een stuk vertrouwen weg is omdat de Burenraad haar vooraf niet persoonlijk heeft geïnformeerd over de brief. Dit kan de Burenraad meenemen als les. Voor de Burenraad is een pijnpunt dat de Burenraad opnieuw niet was geïnformeerd over de Zembla-uitzending en de reactie daarop van Chemours. In de omgeving heerst het gevoel dat Chemours geen open kaart speelt.

Anne Sophie licht toe dat Chemours vanwege de diverse rechtszaken voorlopig in een soort spagaat zit en niet alle vragen kan beantwoorden. Soms zijn juristen aan zet. En soms moet Chemours snel reageren en ontbreekt de tijd om de Burenraad te betrekken. Anne Sophie hecht eraan om duidelijke verwachtingen uit te spreken. Wel kan de Burenraad goed meedenken over projecten waar geen snelheid bij geboden is. Als voorbeeld noemt Anne Sophie de massabalans van afvalstromen. Maar dit betekent dus dat er niet altijd de mogelijkheid is om de Burenraad advies te vragen bij communicatieve uitingen. Kan de Burenraad hiermee leven?

Harmen kan zich voorstellen dat de Burenraad zich overvallen heeft gevoeld door de Zembla-uitzending. Achteraf gezien had Chemours de uitzending kunnen aankondigen in een mailtje.

An waardeert het open gesprek. De directies en de Burenraad hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, zolang beide partijen op een respectvolle manier met elkaar blijven praten. Persoonlijk was An van mening dat de relatie steeds beter werd. Ze vindt de samenwerking ook nog altijd waardevol. De vraag is: hoe gaan we om met openbare zittingen? An voelt zich op het matje geroepen. Als de openbare overlegvergadering een bijeenkomst wordt waar de directies een spervuur aan vragen voorgelegd krijgen, dan lijkt het An zinvol om goede spelregels af te spreken.

Bert wijst op de afspraak dat de Burenraad in overleg gaat met de directies van de bedrijven. Het is geen inspraakavond. Belangstellenden zijn welkom mits zij zich minimaal 24 uur van tevoren aanmelden. De vergaderingen zijn openbaar. Ook media is welkom. De Burenraad stelt voor om belangstellenden tot vrijdag de gelegenheid te bieden om vragen in te dienen. Deze kunnen vervolgens gebundeld worden aangeboden aan de directies. Bert kan zich voorstellen dat niet alle vragen in één keer beantwoord kunnen worden. Tijdens de vergadering kan worden aangegeven op welke manier de resterende vragen beantwoord zullen worden.

De directies van de bedrijven geven aan zich niet prettig te voelen bij de aanwezigheid van camera's.

Frenk wijst op de onrust en de verwachtingen van toehoorders die vragen hebben ingediend. Ook tijdens de hoorzitting in de Tweede Kamer zijn er emotionele vragen gesteld. Frenk vreest dat een overlegvergadering een herhaling zal zijn. Op deze vragen heeft Chemours steeds geantwoord bij de feiten te willen blijven. Daarmee zal een vraagsteller niet tevreden zijn, dus die emoties kan de directie niet wegnemen. Is volgende week niet te vroeg voor een openbare overlegvergadering, gelet op de emoties die nu spelen?

Anne Sophie merkt dat de emoties bij veel mensen hoog zitten. Dat maakt de interactie feller en persoonlijker. Dit betekent dat een openbare vergadering in goede banen geleid zal moeten worden.

Marc geeft aan dat de protesten bij de poort groter zijn geworden. Er is een geschikte locatie nodig en zal er beveiliging geregeld moeten worden. Voor de directies voelt het niet goed om nu uit de losse pols een protocol en randvoorwaarden te bedenken voor de overlegvergadering van volgende week.

Bert is van mening dat het afblazen van de openbare vergadering de slechtst denkbare oplossing is. De vergadering is al een week uitgesteld. Hij is van mening dat een openbare vergadering met ongeveer twintig aanmeldingen te regelen moet zijn.

René is het eens met de intentie, maar niet met de timing. Het is nu te kort dag om met de huidige onrust in een week tijd een openbare overlegvergadering te organiseren. De directie van DuPont ziet de meerwaarde van de Burenraad en wil samen verder, maar wel op een constructieve manier en niet met het mes op de keel. René stelt voor om de vergadering uit te stellen naar september, zodat de vergadering goed kan worden voorbereid.

Bert merkt op dat de Burenraad niet kan uitleggen dat de vergadering pas in september plaatsvindt, ook gezien de gebleken belangstelling.

An vraagt zich af op welke wijze Bert de openbare overlegvergadering zal voorzitten. Worden de vragen neutraal geformuleerd?

Dick voelt aan beide kanten van de tafel geen vertrouwen.

Op verzoek van de Burenraad wordt de vergadering geschorst.

Na de schorsing deelt Bert mee dat de Burenraad constateert dat de directies kennelijk nog niet toe zijn aan een openbare overlegvergadering volgende week. De Burenraad schort de samenwerking voorlopig op, omdat de leden onvoldoende vertrouwen voelen om op korte termijn tot een open dialoog te komen.

Marc constateert dat het goed is om een pauze in te lassen. Chemours heeft nog een aantal zaken voor de boeg, waaronder de beantwoording van de vragen van de Tweede Kamer en de voorbereiding van een aantal nieuwe rechtszaken. Op 27 september 2023 wordt de uitspraak verwacht in de rechtszaak die de gemeenten hebben aangespannen. Als het stof wat is neergedaald, dan kunnen de directies en de Burenraad opnieuw samenkomen en praten over het maken van een herstart.

Bert geeft aan dat de Burenraad het initiatief daartoe aan de bedrijven laat.

René spreekt namens DuPont de intentie uit om de samenwerking met de Burenraad uiteindelijk weer op te pakken.

An spreekt haar respect en waardering uit aan de Burenraad voor het open gesprek en het delen van de emoties.

Marc dankt de Burenraadsleden voor hun komst en de open discussie.